

Hilversumse Judith Michels over leven en dood

‘Ik wil na mijn dood niet gewoon de oven in’

De koffie en cake maakt steeds vaker plaats voor bier en een bitterbal. Mensen regisseren hun eigen uitvaart. Van de VPRO naar Zuiderhof: Judith Michels (49) maakte de switch. En is daar nog steeds blij om.

door Karin van Leeuwen

HILVERSUM Nee, zelf had Judith Michels ook nooit kunnen vermoeden dat ze op een dag, nu vier jaar geleden, dagelijks de gang naar Uitvaartstichting Hilversum zou maken. De dood was een ver-van-haar-bed-show, iets waar ze nauwelijks aan dacht toen ze een dynamische baan had bij de VPRO. Vastberaden was ze over haar uitvaart: cremieren en klaar. Inmiddels is ze een stuk genuanceerder daarover en laat ze de oven aan haar voorbijgaan en wil, als het zover is, haar lichaam teruggeven aan Moeder Aarde.

Vrolijk komt ze aanfietsen, stalt haar fiets en loopt naar het kantoortje bij de begraafplaats aan de Kolhornseweg. Met haar collega praat ze over de weer oplaaide corona. Terug naar de begrafenis zoals die afgelopen half jaar worden gehouden, willen ze niet. “Dat familie amper afscheid kan nemen van de overledene en een gedwongen sobere uitvaart moet houden, is treurig,” vindt Michels. Gelukkig worden mensen creatief als de tijden minder goed zijn. Want zeg nou zelf, een drive-thru-

begrafenis is geniaal bedacht. Michels knikt. “Op het plein voor de begraafplaats zetten we een baar met daarop de overledene. Familie en vrienden die afscheid willen nemen, kunnen in hun auto een rondje om de kist rijden en eventueel bloemen aangeven die op de kist worden gelegd.” Maar ook van livestreaming tijdens een uitvaart wordt niet meer raar opgekeken. Dan wordt de ceremonie gefilmd en is online live te volgen.

Vier jaar werkt Michels nu op Zuiderhof en ze is blij dat het allemaal zo is gelopen. “Bij de VPRO kon alles, het was één grote creatieve speeltuin en niets was te gek. Ik werkte er toen ik van de middelbare school af kwam en heb verschillende afdelingen gezien. Mijn laatste functie was communicatiemedewerker en die functie werd tijdens een reorganisatie wegbezuinigd.” De eigenzinnige omroep liet medewerkers die het veld moesten verlaten niet in de kou staan. Michels kreeg een loopbaancoach toegewezen en er was ruimte en geld voor omscholing. De gesprek-

ken die ze had met de coach waren verhelderend en maakten duidelijk waarin ze goed was. De Hilversumse lacht. “Ja, uitvaartverzorgers. Die had ik ook niet zien aankomen.” De opleiding deed ze in Apeldoorn en toen het diploma binnen was en er een vacature bij Uitvaartstichting Hilversum vrij kwam, zette ze haar eerste stappen in de wereld van leven en dood.

“Wat ik heb geleerd in die vier jaar? Nederigheid. Mensen laten uitpraten, ze aanvoelen, ze laten zien wat mogelijk is”, vertelt Michels terwijl ze het urnenbos laat zien: kleine monumentjes markeren de plek waar de urn met de as van de overledene is ingegraven. “Sommige mensen die weten dat ze niet lang meer hebben te leven, komen samen met hun partner naar ons toe. Willen weten wat de mogelijkheden zijn. Het opvallende is dat de gene die achterblijft het moeilijker vindt om over de dood en uitvaart van de partner te praten dan de gene die niet meer lang heeft te leven.” De mogelijkheden zijn uiteenlopend en voor iedereen weer anders. Duurzame crematies zijn in opkomst. Steeds vaker slechts gewikkeld in een lijkwade gaan de lichamen de oven in. Duurzame begraafplaatsen zijn in opmars, ook in Hilversum. “Mijn favoriete begraafplaats is die op de Bosdrift. Als het zover is, wil ik daar worden begraven.” Sinds april dit jaar is het op de Bosdrift mogelijk een natuurbegraving te reserveren, vertelt

Door haar werk bij Uitvaartstichting Hilversum is Judith Michels genuanceerder geworden over leven en dood.

Foto: Bastiaan Michels

Michels. “Zo’n plek is voor eeuwig en de bomen op de natuurbegravingen fungeren als grafsteen.”

Riep Michels een paar geleden nog dat ze ‘gewoon de oven in wilde als ze dood was’, inmiddels heeft ze haar keuze bijgesteld. “Als je jong bent, ben je niet zo met de dood bezig. Je voelt je onsterfelijk en wat maakt het uit wat er na dit leven met je lichaam gebeurt? Nu ik ouder word en dagelijks met de dood te maken heb, ben ik er anders over na gaan denken.” Zeker nadat ze een Indiase dame sprak. Zij vond dat je het lichaam na de dood moet teruggeven aan de aarde. Ashes to ashes, dust to dust. “Ik vind dat een mooie gedachte. Weet je wat ik ook indrukwekkend vind? Een Surinaamse begrafenis. Zes dragers nemen de kist op de schouders en dansend en zingend wordt de kist naar de baar gebracht. Door de kist op de schouders te nemen wordt de overledene nog een keer boven de mensen getild. Een van de eerste keren dat ik een Surinaamse uitvaart meemaakte, wist ik niet wat ik zag. Het was vrolijk maar respectvol. Een bijzonder moment was toen een van de dragers snoeihard met een stok op de kist sloeg. Dat was om de boze geesten te verjagen, begreep ik later.”

Ze wijst op de Gedenkboom. De boom van roestrijstaal heeft takken met daaraan blaadjes met namen van overledenen. Nieuw

is de bomenweide. Het principe is simpel: er wordt een boom gekocht en de as van de overledene wordt in een biologische urn bij de stam begraven en verdwijnt in de aarde. Het plan is, vertelt Michels, om wilde bloemen op het veld te zaaien terwijl de bomen langzaam doch gestaag in de loop van de jaren een bos gaan vormen. “Dan ligt de as van de overledenen er echt voor eeuwen, en wie een boom koopt, heeft plek voor drie urnen. Mooie gedachte toch?”

Geboren in Hilversum is ze niet, maar ze woont er sinds haar tiende. “En ik ga er ook dood. Hilversum heeft alles wat ik nodig heb: terrasjes, bioscopen en een werkgever bij wie ik het naar mijn zin heb. Ik ben trots op Zuiderhof, op de begraafplaats die Dudok ontwierp. Het prachtige lijnenspel, de begraafplaats: het verveelt nooit.” De komst van het crematorium is, vindt ze, een aanwinst voor Hilversum. “De hei waar gasten die afscheid nemen van een dierbare op uitkijken, kan troost bieden. Mensen wandelen er, laten er hun hond uit. Vaak heeft de familie een band met de hei. Juist omdat ze er bijvoorbeeld met de overledene vaak een wandeling maakten.”

Steeds vaker heeft Michels het met haar dochter over de dood. Het programma ‘Over mijn lijk’ speelt daarin een belangrijke rol. Daarin worden jonge mensen gevolgd die weten dat ze niet lang meer te leven hebben. “Wat een

+
‘De dood was een ver-van-mijn-bed-show’

prachtige serie is dat. Ik heb moeite met mensen die kinderen wijsmaken dat oma die is doodgegaan een sterretje is geworden. Hou op. Oma is dood, wordt begraven en wordt misschien van alles, maar in elk geval geen sterretje. Vanzelf is mijn tienerdochter niet bezig met de dood. Zij is onsterfelijk, net als ik jarenlang heb gedacht.” Moeder en dochter zijn het over een ding wel eens: het liedje dat moet worden gedraaid tijdens de uitvaartdienst. “Beam me up” van Pink. Een prachtige en toepasselijke tekst.”

+
Want zeg nou zelf, een drive-thru-begrafenis is geniaal